

2. Obiekt

ZAJAZD (KARCZMA), OB. PENSJONAT

2. Czas powstania

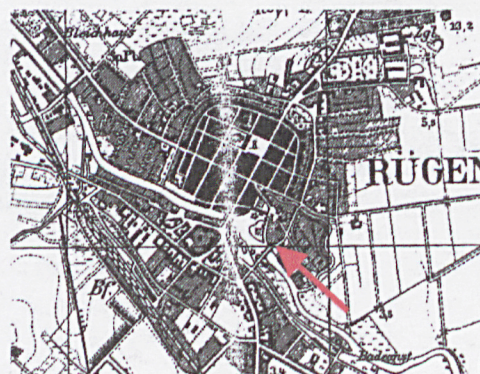
1 poł. XVIII w.

4. Miejscowość

DARŁOWO

1.

A - 1935

4. Adres **Darłowo, p-ta 76-150**
ul. M. Curie - Skłodowskiej 23
(d. 22)
nr działki **513. obr. 10**
nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo **zachodniopomorskie**

powiat **Sławno**

gmina **m. Darłowo**

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Rügenwalde (do 1945 r.)
(Bruckneystasse)

7. Przynależność administracyjna
przed 1. I. 1999 r.

województwo **koszalińskie**

gmina **Darłowo**

8. Właściciel i jego adres

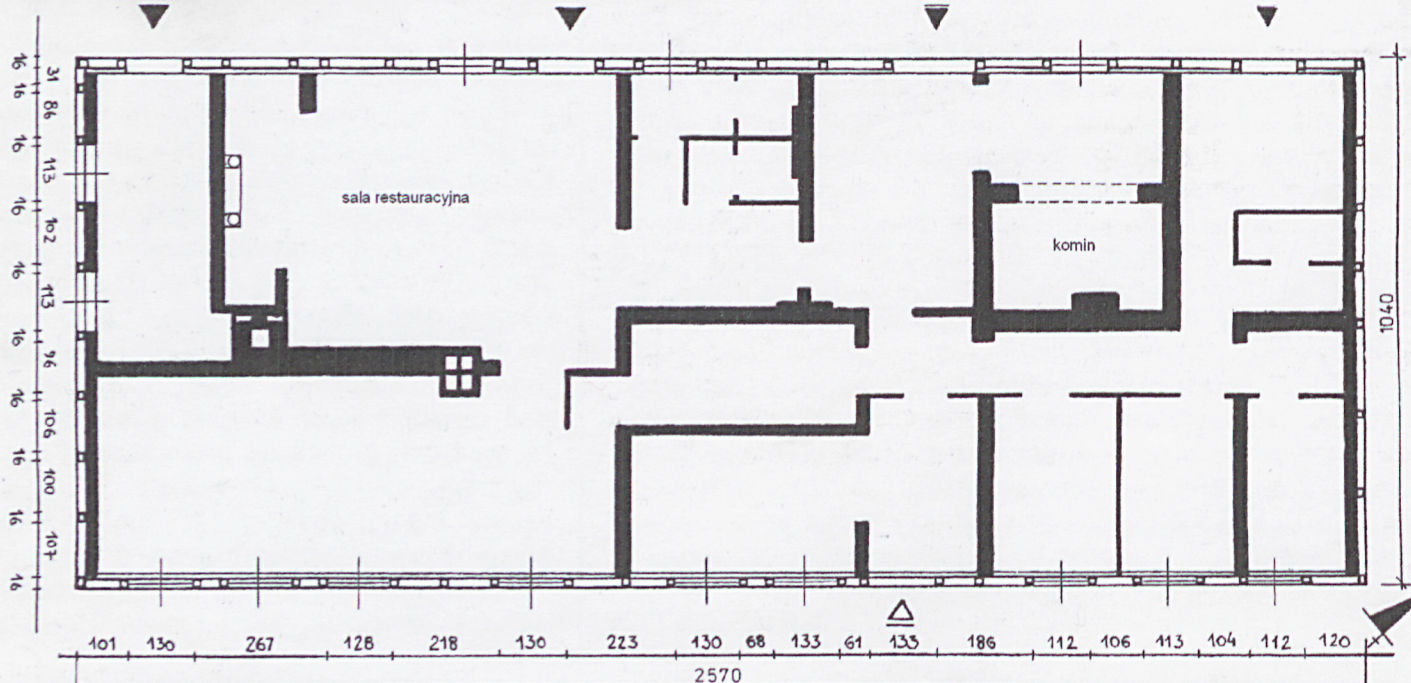
własność prywatna

10. Użytkownik i jego adres

j.w.

10. Rejestr zabytków

Nr **524** data **21.12.1965 r.**

I. RZUT PRZYZIEMIA

0 1 2 3 4m

Darłowo – miasto (działki miejskie) wzmiankowane w 1271 r.; następnie zniszczone.

W 1312 r. ponowna lokacja miasta (rodzina Świeców); od 1362 r. współpracę z Hanżą (od 1412 r. członek). W 1347 r. Świecowie uznali zwierzchność księcia Bogusława V, który rozpoczął budowę zamku, miasto otoczył murami; w 1382 r. urodził się tutaj Eryk I – późniejszy król Dani, Norwegii i Szwecji.

W XV-XVI wieku do portu darłowskiego zawiązało rocznie ok. 100 statków. W 1497 i 1558 r. miasto zostało zatopione przez Bałtyk. W czasie wojny 30-letniej Darłowo zostało dwukrotnie zniszczone przez pożary (1624 i 1648 r.), a w 1672 i 1722 r. zdiesiątkowane przez epidemie. Po śmierci Bogusława XIV Darłowem zarządzała ks. Elżbieta, następnie przejęte przez Brandenburchyków; od tego czasu nie odzyskało dawnej świetności.

W 1725 r. wzniesiono nowy ratusz; w 1740 r. miasto liczyło 1.983 mk. W 2 poł. XVIII w. nastąpiło ożywienie gospodarcze, gdy – m.in. – unowocześniono port, budowano rocznie po kilkanaście statków oraz powstały manufaktury włókiennicze. W okresie napoleońskim znaczny rozwój Darłowa był wynikiem gospodarczej blokady Anglii i lokalnym rozkwitem przemysłu.

W 1812 r. miasto liczyło 3.163 mk., w 1852 r. – 5.060 mk, a w 1870 r. odnotowano 381 domów krytych dachówką.

Od poł. XIX w. nastąpił rozwój ruchu letniskowego; w 1878 r. wybudowano linię kolejową do Sławna, a w nadmorskim Darłówie powstawały pensjonaty i domy wczasowe. W okresie międzywojennym Darłowo było uznanym kąpieliskiem oraz ważnym portem wojennym. Przed II wojną światową miasto liczyło ok. 8 tys. mk.

c.d. wkładka nr 1

Orientacja

Darłowo to ok. 17-tysięczne miasteczko, położone w płn.-wschodniej części woj. zachodniopomorskiego., oddalone ok. 17 km na zachód od Sławna (siedziby powiatu) i ok. 30 km na płn.-wschód od Koszalina. Miasto ulokowane na skraju Pobrzeża Słowińskiego, w dolinie Wieprzy i Grabowy, oddalone ok. 2 km od brzegu morskiego, przy którym rozlokowane jest Darłówo. Przez Darłowo przepływa rz. Wieprza; od wschodu miasto otoczone wzgórzami morenowymi, a od południa kompleksem leśnym, zaś w pasie przymorskim łąkami i dalej pasem wydmy. Miasto bezpośrednio skomunikowane (od południa) z drogą krajową nr 6 (Szczecin – Gdańsk) i linią kolejową na w/w trasie.

Zachowany historyczny (średniowieczny) układ urbanistyczny, z gotyckimi elementami zabudowy – kościół Mariacki, Zamek Książąt Pomorskich, kaplica św. Gertrudy.

Sytuacja

Ewidencjonowany obiekt zlokalizowany jest w południowej części miasta, bezpośrednio po wschodniej stronie rz. Wieprzy i mostu na rzece, oddalony ok. 80 m na południe od Zamku Książąt Pomorskich. Działka siedliskowa wieloboczna (nieregularna), ograniczona od zachodu linią brzegową rz. Wieprzy oraz szpalerem drzew, a od wschodu i północy ukośnymi granicami sąsiednich parceli. Teren stosunkowo płaski, porośnięty trawą, z wewnętrznymi ciągami komunikacyjnymi oraz pseudogazonem przy budynku; wjazd od płd.-wschodu (z ul. Skłodowskiej) przez 2-skrzydłową, metalową (prętową) bramę.

Budynek posadowiony - kalenicowo - na froncie parceli, oddalony ok. 1,5 m od jezdni i oddzielony od strony drogi deskowym płotem (ekranem akustycznym). Na działce brak innych obiektów kubaturowych.

Materiał, technika, konstrukcja:

Posadowienie: budynek osadzony na kamiennych (pierwotnych) ławach fundamentowych, a na nich wylane nowe ławy betonowe i ścianki ceglane o szerokości 25 cm z izolacją z papy bitumicznej. Na podmurówce ułożona drewniana (wtórna) podwalina, podwyższona ok. 30-40 cm w stosunku do pierwotnego poziomu.

Ściany: pierwotne ściany obwodowe wykonane w konstrukcji szkieletowej (ryglowej), z ceglanym i glinianym wypełnieniem pól międzyryglowych (fot. 1, 3-4). Szkielet konstrukcyjny na obu kondygnacjach tworzy regularną siatkę, wykonaną z rytmicznie rozmieszczonych słupów, osadzonych dołem w podwalinach (na II kondygnacji w belkach stropowych), górą spiętych oczepami i połączonych dwoma poziomami rygli; kwatery przynaróżne wzmocnione ukośnymi zastrzałami, tworzącymi – przez dwie kondygnacje – kąt rozwarty w kierunku narożników. Pola wyprawione tynkami strukturalnymi ISPO, malowane na biało, a drewniany szkielet impregnowany na czarno. Szczyty z wewnętrzną konstrukcją nośną w formie ścian ceglanych, o przekrojach ok. 30 cm. Od wewnątrz ściany długie docieplone, gipsowane i gładzone.

Ściany wewnętrzne w większości murowane (cegła dziurawka i gazobeton), tynkowane na gładko, a w pom. sanitarnych, łazienkach i zapleczu kuchennym wyłożone glazurą. Na poddaszu (w obrębie mansardy) ścianki kartonowo-gipsowe.

Stropy: w większości wtórne; nad parterem i 1-piętrem płyta typu kleina, stanowiąca oparcie dla belek stropowych (sosnowych); w obrębie mansardy strop drewniany, stanowiący element nośny dachu (strop docieplony watą szklaną i wyprawiony płytami gipsowymi).

c.d. wkładka nr 1

<p>14. Kubatura ok. 3.200 m³</p>	<p>15. Powierzchnia zabudowy 267,3 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne zajazd (karczma)</p>	<p>17. Użytkowanie obecne pensjonat – w trakcie remontu</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja (po 1945 r.)</p> <p>Po 1945 r. obiekt był doraźnie remontowany, konserwowany. W 1962 r. wykonano adaptacje budynku i pomieszczeń na szkołę. Od I. 80-tych XX w. obiekt w permanentnym remoncie; pierwotnie adaptowany na bibliotekę, obecnie na pensjonat – prace daleko zaawansowane. Wzmocniono konstrukcję ścian, stropów i więźby dachowej, wykonano nowe pokrycie dachówkowe tynki i impregnację szkieletu, stolarkę okienną i drzwiową; wnętrze z nowymi podziałami, stropami i instalacjami.</p> <hr/> <p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcja i pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Ogólny stan techniczny dobry. Obiekt w trakcie kompleksowego remontu (rewaloryzacji).</p>		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Ewidencjonowany budynek to całościowo zachowany, XVIII-wieczny zajazd (karczma), wzniesiony w tradycyjnej technice ryglowej, stanowi reliktowy element tego budownictwa na terenie Darłowa. Obiekt wpisany do rejestru zabytków (nr 542, z dn. 21.12.1965 r.) i podlega prawnej ochronie, a także waloryzuje historyczny zespół urbanistyczno-architektoniczny, stanowi integralny element ekspozycji gotyckiego zamku od strony rzeki Wieprzy. Budynek w trakcie remontu, realizowanego zgodnie z dokumentacją techniczną i pod nadzorem służb konserwatorskich.</p>	

21. Akta archiwalne, źródła ikonograficzne i kartograficzne (rodzaj, nr i miejsce przechowywania)
Plan Darłowa z ok. 1500 r. – kserokopia z M. Vollack, Der Kreis Schlawe. Ein Pommersches Heimatbuch, Bd. II, Husum 1989.

Mapa topograficzna Darłowa (niem. Rügenwalde) z 1935 r., ze zbiorów BDZ w Szczecinie.

Plan miasta Darłowo (niem. Rügenwalde) z 1939 r., ze zbiorów Muzeum Zamek Książąt Pomorskich.

Widoki budynku (zajazdu) z I. 20-tych XX w., ze zbiorów Muzeum Zamek Książąt Pomorskich.

22. Bibliografia

Böttger L., Die Bau – und Kunstdekmäler des Regierungs-Bezirks Köslin, Bd. 1, Stettin 1892.

Madsen U., Rügenwalde – Pommern, Geschichtszahlen und Daten aus Stadt und Amt, 1995.

Vollack M., Der Kreis Schlawe. Ein Pommersches Heimatbuch, Bd. II, Husum 1989.

23. Uwagi różne

24. Opracował: (imię, nazwisko, data, podpis)

tekst mgr Waldemar Witek, Verbum Sz-n, XI.2004 r.

plany, rysunki mgr Waldemar Witek, Verbum Sz-n, XI.2004 r.

zdjęcia, fotogr. mgr Waldemar Witek, Verbum Sz-n, XI.2004 r.

miejsce przechowywania negatywów WUOZ w Szczecinie

**KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW
PRAWA AUTORSKIEGO**

25. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach
(daty, imiona i nazwiska wypełniających)

26. Załączniki

5 wkładek szczegółowych

1. Miejscowość DARŁOWO	4. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZAJAZD, OB. PENSJONAT ul. M. Curie-Skłodowskiej 23	5. Zawartość wkładki: tekst, orientacja, plan sytuacyjny
2. Gmina Darłowo		
3. Województwo zachodniopomorskie		

c.d. rubr. nr 12

Ewidencjonowany **zajazd** (karczma), ob. pensjonat został wzniesiony – prawdopodobnie – w 1 poł. XVIII w., następnie przebudowany. Obiekt ulokowano przy moście na rz. Wieprzy i trakcie okalającym stare miasto (Bruckeney str.), w sąsiedztwie zamku i młynów na rzece. Powstanie tego obiektu należy wiązać, ze wzrostem znaczenia traktu, omijającego rynek staromiejski oraz systematycznym zabudowywaniem przedmieść Darłowa po częściowym zniesieniu obwarowań. Brak informacji o pierwotnych właścicielach, czy budowniczych obiektu. W spisach adresowych z l. 30/40-tych XX w. odnotowano kilka obiektów pełniących funkcję gospody (karczmy – zajazdu); m.in. przy Schloss-str. (Buchholz), Park-str (Mademann), Markt (Schmidt). Datowanie budynku oparto jedynie na podstawie analizy cech formalnych, tj. formy architektonicznej z wysokim dachem mansardowym i ryglowej konstrukcji ścian; w sensie typologicznym i chronologicznym obiekt nawiązuje do barokowego ratusza, wzniesionego w 1725 r.

Po 1945 r. budynek przejęły Państwowe Zakłady Zbożowe w Koszalinie, z przeznaczeniem na magazyn. W kilka lat później, po modernizacji obiekt pełnił funkcje kolonijne z mieszkaniem dozorczy. W 1962 r. Prezydium MRN w Darłowie, z uwagi na remont kapitalny szkoły podstawowej, wynajęło budynek od zakładów zbożowych na tymczasowe pomieszczenia szkolne (klasowe) – do 1964 r. W poł. l. 80-tych XX w. rozpoczęto remont kapitalny budynku z przeznaczeniem na bibliotekę miejską – wykonawca PKZ Szczecin O/Koszalin; remont niezrealizowany. Obecnie obiekt stanowi własność [REDAKTOWANE] którzy prowadzą kompleksowy remont (rewaloryzację) do funkcji restauracyjno-hotelowej.

W sensie architektonicznym jest to budynek szerokofrontowy, dwukondygnacyjny, niepodpiwniczony, nakryty wysokim dachem mansardowym, wzniesiony pierwotnie w tradycyjnej technice ryglowej (z wtórnymi przemurówkami i współczesnymi wzmocnieniami konstrukcyjnymi i dociepleniami); obiekt częściowo nawiązuje do barokowych (XVIII-wiecznych) budynków użyteczności publicznej lub pałaców zespołów.

c.d. rubr. nr 13

Więźba dachowa: drewniana, pierwotna, typu mansardowego. Dolne wiązary tworzą półkrokwie, osadzone w belkach stropowych i stężone od góry legarami górnego wiązara; do krokwi nabite krótkie przypustnice powodujące lekkie załamanie połaci dachowych. Górne wiązary o konstrukcji krokwiowo-jętkowej, z pojedynczą podporą stolicową; końce krokwi osadzone na wpust ukośny w belkach stropowych. Więźba impregnowana i w całości przesłonięta dociepleniami połaci. Daszek wiatrolapu tylnego o konstrukcji krokwiowej.

Pokrycie: wszystkich połaci stanowi ceramiczna dachówka karpiówka (nowa) ułożona „w rybią łuskę”; kalenica i naroża zabezpieczone ceramicznymi gąsiorami.

Posadzki, podłogi: w trakcie remontu, bez wykończenia. Dominują posadzki betonowe, z gresami w obrębie korytarzy i łazienek.

Schody: przed montażem – drewniane (sosnowe), 2-biegowe ze spocznikami i balustradą.

Stolarka okienna: współczesna, ale osadzona w pierwotnych otworach, przy nawiązaniu do okien historycznych. Okna z drewna klejonego (wg technologii WELET), dzielone szczeblinowym i asymetrycznym krzyżem a także pseudoszprosami; otwory ujęte opaskami (fot. 9). W obrębie dachu mansardowego umieszczone są tzw. wole oka, z małymi, 1-skrzydłowymi oknami. Mansardę i poddasze doświetlają także nowe okna połaciowe, uchylne.

Stolarka drzwiowa: również współczesna. Są to drzwi 1-skrzydłowe, drewniane (płycinowe i okleinowe) typu PORTA, zawieszone na trzpieniowych zawiasach, a otwory ujęte deskowymi opaskami. Środkowe drzwi tylne (fot. 7) z wiatrolapem, o konstrukcji słupowej z mieczami i 2-spadowym daszkiem. Drzwi tylne (przyszczytowe) z małymi nadświetlami (fot. 8).

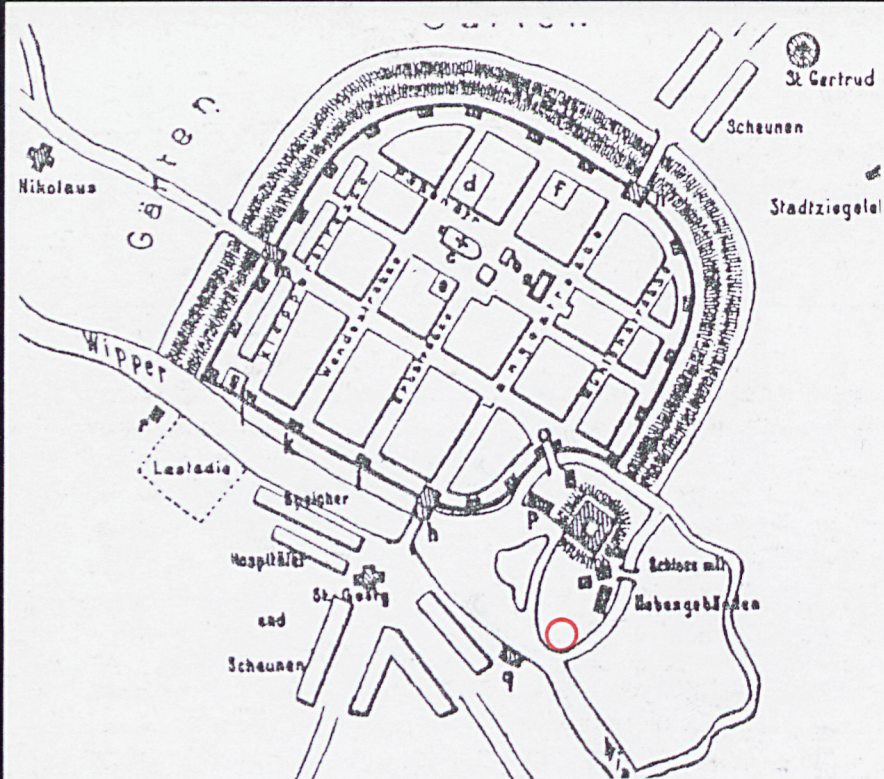
Drzwi wewnętrzne nieosadzone; z metalowymi i drewnianymi ościeżnicowe pod 1-skrzydłowe drzwi.

c.d. wkładka nr 2

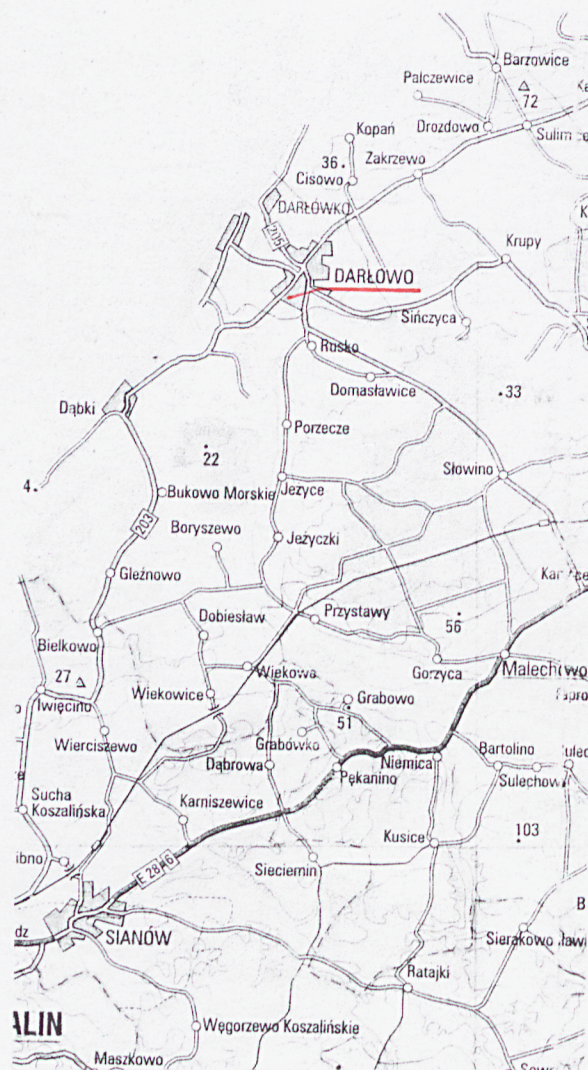
Wkładkę założył: **mgr Waldemar Witek, XI.2004 r.**

Miejsce przechowywania negatywów: **WUOZ w Szczecinie**

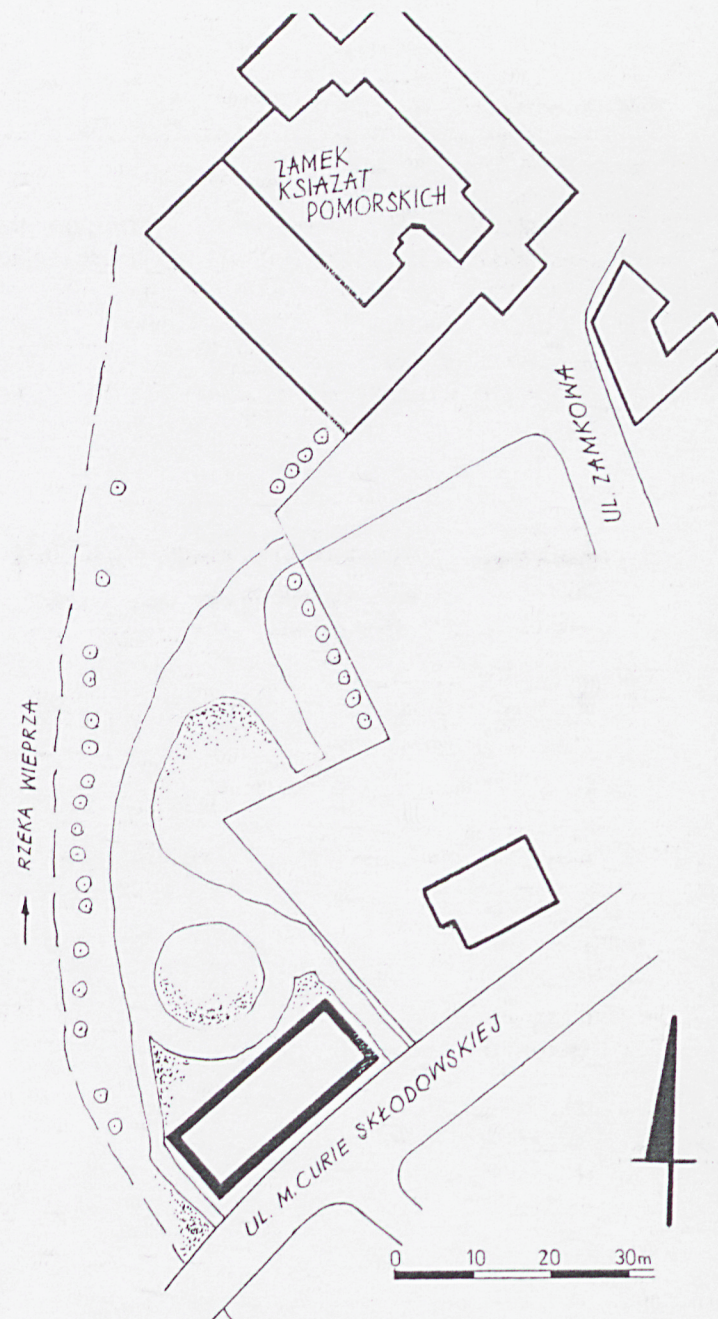
Wzór ODZ

B.

D.

1. Miejscowość DARŁOWO	4. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZAJAZD, OB. PENSJONAT ul. M. Curie-Skłodowskiej 23	5. Zawartość wkładki: tekst, widoki historyczne, przekrój, foto
2. Gmina Darłowo		
3. Województwo zachodniopomorskie		

c.d. rubr. nr 13**Rzut**

Budynek założony został na planie regularnego prostokąta, zorientowanego na osi NW – SE, o wymiarach zewnętrznych 2570 x 1040 cm; front zwrócony w kierunku pld.-wschodnim, w stronę ul. Skłodowskiej. Wejścia do budynku umieszczone w ścianach długich: jedno w ścianie frontowej oraz trzy w ścianie tylnej – w tym środkowe (główne) z wiatrołapem.

Historyczne rozplanowanie wnętrza uległo – w wyniku kilku remontów i adaptacji do różnych funkcji – całkowitemu zatarciu; obecnie przystosowane na potrzeby restauracyjno-hotelowe. Zasadniczo wnętrze ma nieregularny układ 2-traktowy, z wewnętrznymi korytarzami oraz zróżnicowaną skalą pomieszczeń. Na paterze znajduje się część restauracyjna, z okazałą salą (z kominkiem) i holem, zaplecze kuchenne, sanitarne oraz pom. magazynowo-gospodarcze. Na 1-piętrze pokoje hotelowe (2-osobowe) i pokoje administracyjne. W mansardzie mieszkanie właściciela.

Bryła

Obiekt charakteryzuje się zwarta bryłą, w formie leżącego prostopadłościanu, nakrytego dachem mansardowym; wysokość całkowita wynosi ok. ok. 1700 cm, a stosunek wysokości ścian do dachu wynosi jak 1 : 1. W sensie formalnym jest to budynek dwukondygnacyjny, niepodpiwniczony, z użytkowym poddaszem. Kondygnacje o zróżnicowanych wysokościach: parter - 270 cm, 1-piętro 250 cm, mansarda – 220 cm. Mansarda w całości mieszkalna, doświetlona przez okna połaciowe i tzw. wole oka. Poddasze również użytkowe. Kondygnację łączy klatka schodowa (obecnie bez schodów), ulokowana w trakcie tylnym.

Elewacje

Wszystkie elewacje o pierwotnej kompozycji i stylizowanym wystroju, oparte na regularnej siatce (rysunku) konstrukcji ryglowej i zróżnicowanej (kontrastowej) kolorystyce, gdzie drewniany szkielet impregnowany na czarno, a pola międzyryglowe bielone, zaś wszystkie elementy stolarki utrzymane w tonacji mahoniowej. Elewacja pld.-wschodnia 10-osiowa (w układach 3-osiowych) i powtarzalna na obu kondygnacjach. Elewacja pln.-zachodnia (tylna) o zróżnicowanej kompozycji na obu kondygnacjach: na parterze 7-osiowa, zaakcentowana drewnianym (słupowym z mieczowaniem) wiatrołapem przy drzwiach środkowych, który wieńczy ceramiczny orzeł; na 1-piętrze 7-osiowa, arytmiczna. Elewacja pld.-zachodnia 2 i 1-osiowa, arytmiczna. Elewacja pln.-wschodnia bez podziałów.

Wyposażenie

Z historycznego wyposażenia budynku należy wymienić:

1. szeroki komin (butelkowy), z pełnołukowym (ceglanym z kłincem) otwarciem na poziomie parteru (fot. 10-12)
2. kominek w sali restauracyjnej, ceglany z drewnianą obudową, złożoną z dwóch kolumnienek (o bogatej dekoracji roślinnej, z impostami) oraz gzymsu z reliefem o motywach roślinnych.

Instalacje

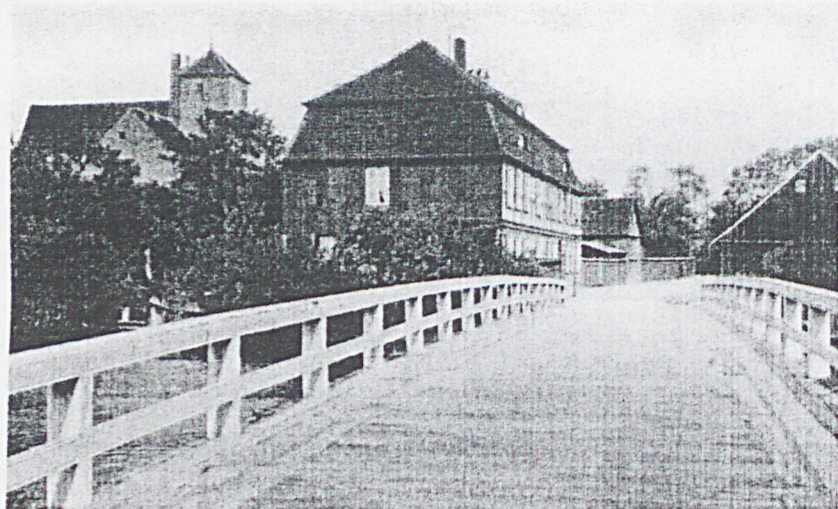
Elektryczna, sieć wodociągowa, kanalizacja sanitarna i deszczowa, ogrzewanie z własnej kotłowni, instalacja telefoniczna i odgromowa. W budynku znajduje się 5 kominów z cegły ceramicznej, zwieńczone powyżej dachu klinkierem.

c.d. wkładka nr 3

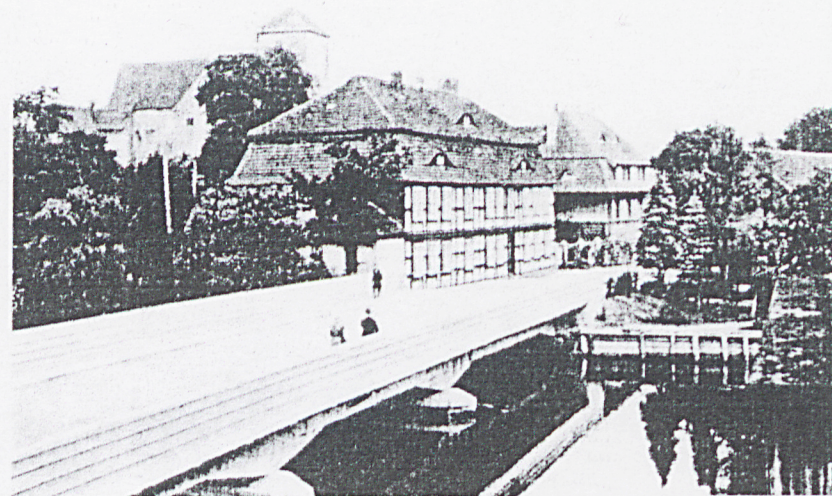
Wkładkę założył: mgr Waldemar Witek, XI.2004 r.

Miejsce przechowywania negatywów: WUOZ w Szczecinie

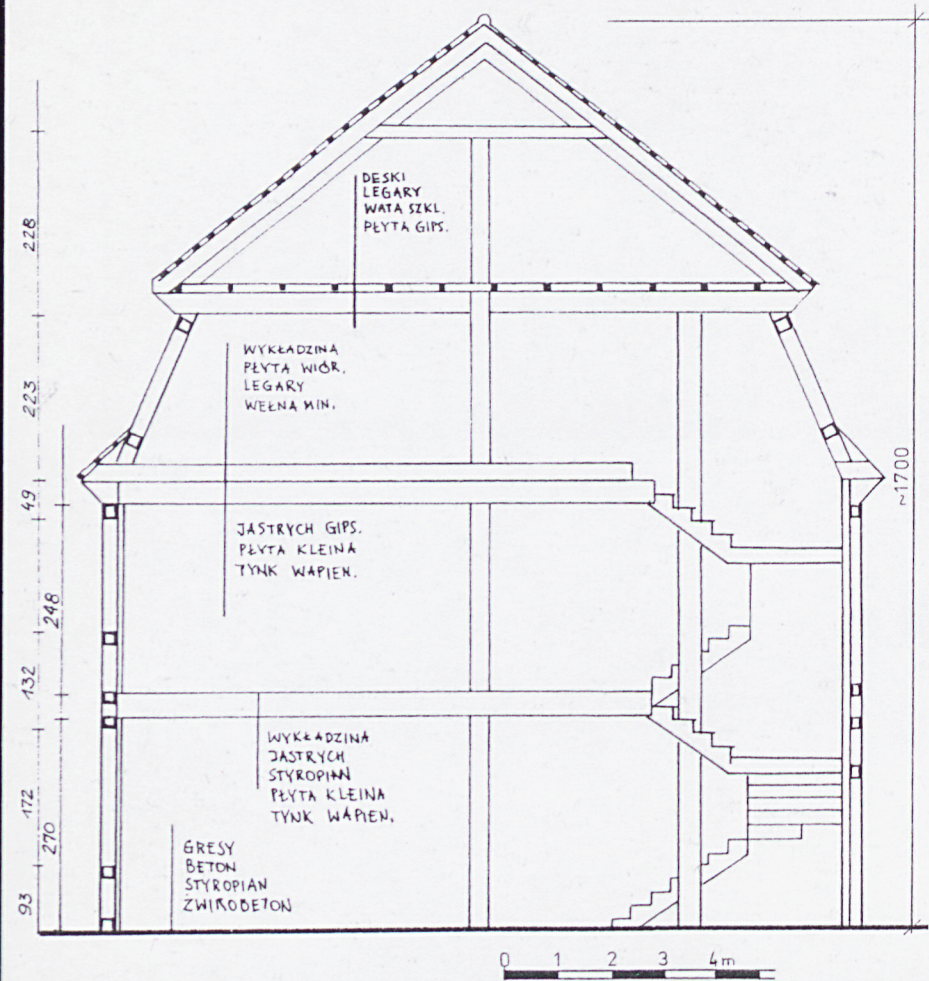
Wzór ODZ

E.

F

II.

2.

1. Miejscowość **DARŁOWO**2. Gmina **Darłowo**3. Województwo **zachodniopomorskie**

4. Obiekt (nazwa jak w karcie)

**ZAJAZD, OB. PENSJONAT
ul. M. Curie-Skłodowskiej 23**

5. Zawartość wkładki:

tekst, foto**c.d. rubr. nr 13****Spis map i ilustracji**

- A. Mapa topograficzna Darłowa z 1935 r
- B. Plan Darłowa z ok. 1500 r.
- C. Plan Darłowa z 1939 r.
- D. Mapa topograficzna okolic Darłowa w skali 1:250000
- E. Widok budynku (zajazdu) z l. 20-tych XX w.
- F. Widok budynku (zajazdu) z l. 1929 r.

Spis rysunków i planów

- I. rzut przyziemia
- II. przekrój poprzeczny
- III. plan sytuacyjny

Spis fotografii:

- 1. widok ogólny od wschodu, z ul. M. Curie-Skłodowskiej
- 2. widok ogólny od południa, z mostu na rzece
- 3. elewacja tylna (płn.-zachodnia)
- 4. elewacja płd.-zachodnia
- 5. elewacja płn.-wschodnia
- 6. południowy narożnik budynku – widok na konstrukcje ryglową
- 7. drzwi środkowe w ścianie tylnej z drewnianym wiatrolapem i ozdobna snycerka
- 8. jednoskrzydłowe drzwi z nadświetel w ścianie tylnej
- 9. drewniane (klejone) okno w ścianie tylnej
- 10. parter – widok na wejście do przyziemia komina butelkowego
- 11. parter – wnętrze szerokiego komina
- 12. parter – fragment wnętrza szerokiego komina
- 13. parter – ceglano-drewniany kominek w sali restauracyjnej
- 14. parter – korytarz międzytraktowy
- 15. 1-piętro pomieszczenie hotelowe
- 16. 1-piętro wystrój pokoju (apartamentu) hotelowego

3.

c.d. wkładka nr 4Wkładkę założył: **mgr Waldemar Witek, XI.2004 r.**Miejsce przechowywania negatywów: **WUOZ w Szczecinie**

Wzór ODZ

4.

5.

6.

1. Miejscowość **DARŁOWO**2. Gmina **Darłowo**3. Województwo **zachodniopomorskie**

4. Obiekt (nazwa jak w karcie)

ZAJAZD, OB. PENSJONAT
ul. M. Curie-Skłodowskiej 23

5. Zawartość wkładki:

foto

7.

8.

9.

c.d. wkładka nr 5Wkładkę założył: **mgr Waldemar Witek, XI.2004 r.**Miejsce przechowywania negatywów: **WUOZ w Szczecinie**

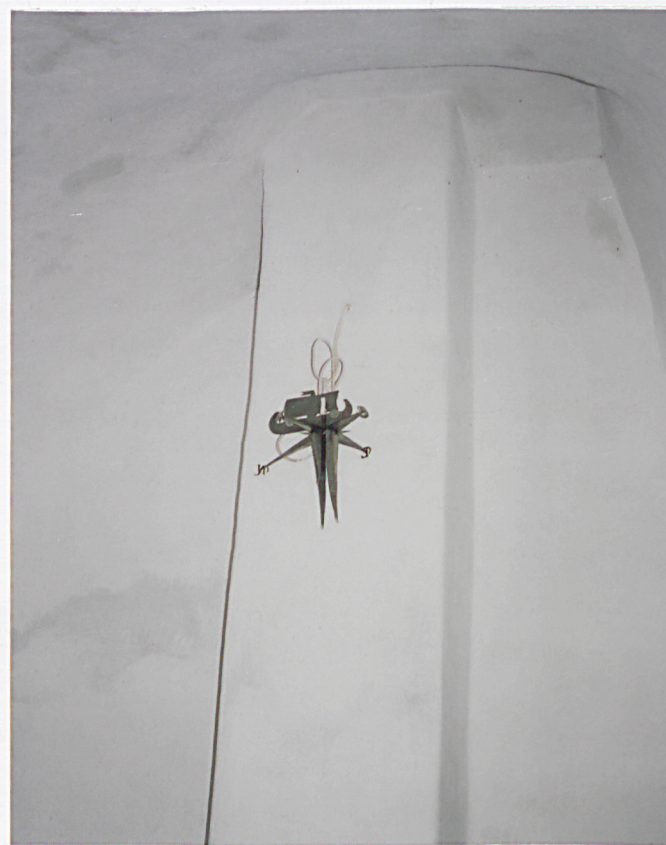
Wzór ODZ

10.

11.

12.

1. Miejscowość DARŁOWO2. Gmina Darłowo3. Województwo zachodniopomorskie

4. Obiekt (nazwa jak w karcie)

ZAJAZD, OB. PENSJONAT
ul. M. Curie-Skłodowskiej 23

5. Zawartość wkładki:

foto

13.

14.

Wkładkę założył: mgr Waldemar Witek, XI.2004 r.Miejsce przechowywania negatywów: WUOZ w Szczecinie

Wzór ODZ

15.

16.